

Προς
Τον Μακαριώτατον Αρχιεπίσκοπον Αθηνών και πάσης Ελλάδος
κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΝ
Πρόεδρον της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος

Θέμα: Υποβολή υπομνήματος περί της αναγνώρισεως του αυτοκεφάλου της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας.

Μακαριώτατε, Δέσποτα,

Κατόπιν της υπ' αριθμ. 952/414 και από 5ης Μαρτίου ε.ε. Υμετέρας Σεπτής Εντολής, δι' ἣς ανετέθη εις την Συνοδική Επιτροπήν Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων και την Συνοδικήν Επιτροπήν Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων η από κοινού μελέτη του θέματος της αναγνώρισεως του αυτοκεφάλου της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας, ευσεβάστως αναφέρομεν τα κάτωθι.

Α. Η Συνοδική Επιτροπή Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων κατ' αρχάς μεμονωμένως διεξήλθεν το θέμα εις δύο Συνεδριάς την 6ην Μαρτίου και την 22αν Μαΐου ε.ε. Κατά την πρώτην Συνεδριάν εμελέτησεν διεξοδικώς άπαντα τα εις Αυτήν τεθέντα υπ' όψιν σχετικά έγγραφα, οία:

α) Το υπ' αριθμ. 01/6656/12-12-2018 Γράμμα του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Κυρίλλου,

β) Το από 17-12-2018 Γράμμα του Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου και πάσης Ουκρανίας κ. Επιφανίου,

γ) Το υπ' αριθμ. 1119/24-12-2018 Γράμμα της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου,

δ) Η υπ' αριθμ. 01/7019/30-12-2018 Επιστολή – Απάντησις του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας κ. Κυρίλλου εις την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικόν Πατριάρχην κ. Βαρθολομαίον,

ε) Το υπ' αριθμ. 33/16-1-2019 Γράμμα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου και πάσης Ουκρανίας κ. Ονουφρίου,

στ) Το υπ' αριθμ. 4/6-2-2019 Γράμμα του Πατριάρχου Σερβίας κ. Ειρηναίου,

ζ) Το υπ' αριθμ. 8/12-2-2019 Γράμμα του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Πρέσοβ και πάσης Τσεχίας και Σλοβακίας κ. Ραστισλάβου,

η) Το υπ' αριθμ. 4/14-2-2019 Γράμμα του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Σερβίας κ. Ειρηναίου,

θ) Η υπ' αριθμ. 198/10-5-2019 Επιστολή του Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Βαρσοβίας και πάσης Πολωνίας κ. Σάββα προς την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικόν Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίον,

ι) Η Πραγματεία του Μητροπολίτου Αγκιάλου Βασιλείου (μετέπειτα Οικουμενικού Πατριάρχου) περί του κύρους της χειροτονίας Κληρικών χειροτονηθέντων υπό Επισκόπου καθηρημένου και σχισματικού,

ια) Η Πραγματεία του Μητροπολίτου Χίου Γρηγορίου περί της ενώσεως των Αρμενίων μετά της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας,

ιβ) Το από 30-3-2019 έγγραφον του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου περί της ανακηρύξεως ως αυτοκεφάλου των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών,

ιγ) Το υπ' αριθμ. 147/16-4-2019 έγγραφον του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου περί της χορηγήσεως αυτοκεφαλίας εις την Εκκλησία της Ουκρανίας, και

ιδ) Υπόμνημα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας κ. Γαβριήλ υπό τον τίτλον «Το Ζήτημα του Κύρους των χειροτονιών των αποσχισθέντων από το Πατριαρχείον Μόσχας Αρχιερέων»,

απεφάσισε κατόπιν διαλογικής συζητήσεως, όπως ο εκ των μελών αυτής ελλογιμ. Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδάς, εκπονήση Εισηγητικών Σημείωμα, εξ' επόψεως νομοκανονικής θεωρήσεως του θέματος. Κατά την δευτέραν Συνεδρίαν η Συνοδική Επιτροπή επεξηργάσθη την υποβληθείσαν Αυτή Εισηγήσιν του Καθηγητού κ. Βλασίου Φειδά και κατέληξεν εις Υπόμνημα, το οποίον ετέθη υπ' όψιν της Συνοδικής Επιτροπής Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών σχέσεων.

Η Συνοδική Επιτροπή Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων εξήτασεν το αυτό θέμα κατ' ιδίαν εις δύο Συνεδρίας, την 13ην Μαρτίου και την 22αν Μαΐου ε.ε. Κατά την δευτέραν ετοποθετήθη επί του υποβληθέντος Αυτή σχετικού Υπομνήματος της Συνοδικής Επιτροπής Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων.

Β. Την 28ην παριπεύσαντος μηνός Μαΐου ε.ε. συνήλθον εις κοινήν Συνεδρίαν αμφότεραι αι Συνοδικαί Επιτροπαί υπό την Προεδρίαν της ελαχιστότητός μου και την συμπροεδρίαν του Σεβασμιωτάτου αδελφού Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνατίου. Γενομένης ευρείας συζητήσεως επί του θέματος, αι Συνοδικαί Επιτροπαί κατέληξαν ομοφώνως εις συμπεράσματα τα οποία εν είδει Υπομνήματος, δια του παρόντος υποβάλλομεν εις την κρίσιν της Ιεράς Συνόδου, δια τα κατ' Αυτής.

Γ. Προς διευκόλυνσιν της συζητήσεως του θέματος ενώπιον της Ιεράς Συνόδου, αναφέρομεν ευσεβάστως, εν συνόψει, ιστορικά τινά δεδομένα.

- 988 – Βάπτισις Ρώσων και Ίδρυσις Μητροπόλεως Κιέβου υπό το Οικουμενικόν Πατριαρχείον.
- 1448- Διαχωρισμός της Μητροπόλεως Μόσχας από αυτήν του Κιέβου.
- 1589- Αναγνώρισις Πατριαρχικής αξίας της Μητροπόλεως Μόσχας υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιερεμίου του Β'.
- 1590- Σύνοδος Πατριαρχών εν Κωνσταντινουπόλει επί του θέματος αυτού.
- 1593- Αναγνώρισις Πατριαρχικής αξίας της Μητροπόλεως Μόσχας υπό των Πατριαρχών της Ανατολής
- 1686- Έκδοσις Πατριαρχικής και Συνοδικής Πράξεως Οικουμενικού Πατριάρχου Διονυσίου του Δ', διής ανατίθεται εις τον Μόσχας, «Ίνα έχη επ' αδεία», επιτροπικώς την χειροτονίαν και ενθρόνισιν του υπό Κληρικολαϊκής Συνελεύσεως εκλεγομένου εκάστοτε Μητροπολίτου Κιέβου, ο οποίος αφειλεκτικώς μνημονεύει πρωτίστως του ονόματος του Οικουμενικού Πατριάρχου.
- 1700- Διάλυσις του Πατριαρχείου Μόσχας υπό του Μ. Πέτρου. Η Εκκλησία της Ρωσίας διοικείται υπό Ιεράς Συνόδου.
- 1917- Ανασύστασις Πατριαρχείου Μόσχας. Επικράτησις μπολσεβικικού καθεστώτος με γνωστούς διωγμούς της Εκκλησίας και την φυλάκισιν του Πατριάρχου Τύχωνος.
- 1918- Ανεξαρτησία Πολωνίας.
- 1919- Αυθαίρετος ανακήρυξις της αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας εν Ουκρανία.
- 1921- Επικράτησις εν Ουκρανία μπολσεβικικού καθεστώτος και διωγμοί κατά της Εκκλησίας.
- 1925- Ανακήρυξις αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Πολωνίας υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου Γρηγορίου του Ζ' (τμήματα της σημερινής Ουκρανίας {Βολυνία, Πολεσία, Λβώφ, Τερνόπολ, Μονή του Ποτσάεφ), της Λευκορωσίας (Μπρέστ, Γκρούντο) και της Λιθουανίας (Βίλνα) υπάγονται εις την νεοσύστατον Εκκλησίαν της Πολωνίας}.
- 1939- Κατάληψις δυτικού Τμήματος της Ουκρανίας από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής.
- 1945- Επικράτησις κομμουνιστικού καθεστώτος εν Ουκρανία και κατάλυσις οιασδήποτε εκκλησιαστικής τάξεως (διοικεί την Εκκλησίαν ο Καρπώφ).
- 1990- Διάλυσις της Σοβιετικής Ενώσεως.
- 1992- Η Ουκρανία αναγνωρίζεται ως ανεξάρτητον Κράτος.

1992- Η Ιεραρχία της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας αιτείται δι' Υπομνήματος παρά του Οικουμενικού Πατριαρχείου την αυτοκεφαλία της (η αίτησις υπογράφεται και υπό του Μητροπολίτου Ονούφριου), Καθαίρεσις και αναθεματισμός Φιλαρέτου από το Πατριαρχείον Μόσχας.

Δ. Εν συνεχεία θέτομεν υπ' υπόψιν Υμών τας εξ' επόψεως νομοκανονικής βασικάς θέσεις.

1. Ουδέποτε το Οικουμενικόν Πατριαρχείον παρεχώρησεν εις το Πατριαρχείον Μόσχας την δικαιοδοσίαν του επί της Μητροπόλεως Κιέβου. Ανέθετο εις τον Μόσχας επιτροπικώς διά Πράξεως του 1686 «ίνα έχη επ' αδειάς» και μόνον το δικαίωμα του χειροτονείν και ενθρονίζειν τον εκάστοτε υπό Κληρικολαϊκής Συνελεύσεως, εκλεγόμενον Μητροπολίτην Κιέβου, ο οποίος οφείλει να μνημονεύη πρωτίστως του ονόματος του Οικουμενικού Πατριάρχου (Κανών 120 Καρθαγένης).
2. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον έχει το προνόμιον της «εκκλήτου προσφυγής» και παρά Αρχιερέων ετέρου κλίματος, εάν και εφ' όσον ο εκκαλών Αρχιερεύς ήθελε υποβάλη σχετικόν αίτημα (βλ. Φιλάρετος-Μακάριος) (Κανόνες 9 και 17 Δ' Οικουμενικής Συνόδου).
3. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης είχε και έχει πάντοτε απαραμείωτον το κανονικόν δικαίωμα ουχί μόνον όπως μεριμνά οφειλετικώς δια την υποστήριξιν των εμπεριστάτων ή δοκιμαζομένων Ορθοδόξων Εκκλησιών, αλλά και την δεσμίαν κανονικήν υποχρέωσιν όπως αναλαμβάνη εγκαίρως όλας τας αναγκαίας πρωτοβουλίας δια την πρόληψιν, την αποτροπήν ή την θεραπείαν των επικινδύνων απειλών ή δοκιμασιών του εκκλησιαστικού των σώματος. Άλλωστε η όλη ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ήτοι τόσο σε ευτυχείς, όσο και εις χαλεπούς καιρούς, αποτελεί εν τοις πράγμασι μαρτυρίαν της πάντοτε ανιδιοτελούς ή και θυσιαστικής προσφοράς του προς όλας τας εμπεριστάτους Ορθοδόξους Εκκλησίας.
4. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον έχει το κανονικόν προνόμιον αυτό μόνον να ανακηρύσσει το αυτοκέφαλον των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών (βλ. Γεωργίας 1990, Τσεχίας 1998, Πολωνίας 1925, Αλβανίας 1937, Ελλάδος 1850, Σερβίας 1879, Ρουμανίας 1885, Βουλγαρίας 1945 κλπ). Δυστυχώς, επειδή το Πατριαρχείον Μόσχας απουσίασεν από τας εργασίας της Συνόδου της Κρήτης κατά το έτος 2016, δεν εδόθη η δυνατότης συζητήσεως του θέματος της χορηγήσεως του αυτοκεφάλου και ούτω απώλετο της ευκαιρίας όπως συναποφαίνηται μετά των λοιπών Εκκλησιών δια την χορήγησίν του.
5. Κατά το άρθρον 3 του ισχύοντος Συντάγματος «Η Ορθόδοξος Εκκλησία της Ελλάδας, που γνωρίζει Κεφαλή της τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό, υπάρχει αναπόσπαστα ενωμένη δογματικά με τη Μεγάλη Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης και με κάθε άλλη ομόδοξη Εκκλησία του Χριστού, τηρεί απαρασάλευτα, όπως εκείνες, τους ιερούς αποστολικούς και συνοδικούς κανόνες

και τις ιερές παραδόσεις. Είναι αυτοκέφαλη, διοικείται από την Ιερά Σύνοδο των εν ενεργεία Αρχιερέων και από τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο που προέρχεται από αυτή και συγκροτείται όπως ορίζει ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας, με τήρηση των διατάξεων του Πατριαρχικού Τόμου της κθ (29) Ιουνίου 1850 και της Συνοδικής Πράξης της 4ης Σεπτεμβρίου 1928».

Κατόπιν των ανωτέρω θεωρήσαντες το θέμα της αυτοκεφαλίας της Εκκλησίας της Ουκρανίας εξ επόψεως κανονικής ου μην αλλά και νομικής, ευσεβάστως εισηγούμεθα ότι ουδέν το κωλύον την αναγνώρισιν του αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Ουκρανίας και την απόλυτην εναρμόνισιν και συμπόρευσιν της Εκκλησίας της Ελλάδος μετά του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Ο Πρόεδρος της Συνοδικής Επιτροπής Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων

Μητροπολίτης Διδυμοτείχου και Ορεστιάδος Δαμασκηνός

Ο Πρόεδρος της Συνοδικής Επιτροπής Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων

Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού Ιγνάτιος